

Asia: VN/4283/2020

Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminnasta annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: VN/4283/2020

Lausuntopyyntö: Luonnos valtioneuvoston asetukseksi televisio- ja radiotoiminnasta annetun asetuksen (1245/2014) muuttamiseksi

Kuuloliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta asetukseksi televisio- ja radiotoiminnasta annetun asetuksen muuttamisesta.

Asetuksen 12 §

Kuuloliitto kannattaa asetuksen 12 pykälään tehtävää muutosta, jossa asetuksen voimassaoloa ehdotetaan jatkettavan vuoden 2020 loppuun saakka. Kuuloliitto näkee, että hyvälaatuisen tekstityspalvelun määrittelyä tulee tukemaan ohjelmatekstitykselle laadittava laatustandardi. Kuuloliitto pitää erittäin tärkeänä, että kotimaisten ohjelmien tekstittämiselle on kirjattu lain tasolle laatuvaatimukset sähköisen viestinnän palvelulaissa.

Kuuloliitto kannattaa asetuksen 12 pykälän uudelleenarvioimista syksyllä 2020, jotta saadaan turvattua ja vahvistettua valmiuksia suorien tv-lähetysten tekstittämiseen. Kuten luonnosta käsittelevässä muistiossa tuodaan esille, uudessa direktiiviehdotuksessa tilauspalveluohjelmien esteettömyyteen on kiinnitetty laajempaa huomiota. Tekstitettyjä suoria lähetyksiä tulisi olla mahdollista seurata myös tilauspalveluohjelmien alustalla (mm. Yle Areena). Suorien lähetysten tekstittämisen toteuttamiseen tulee varata riittävät resurssit. Kyse on kuulovammaisten ihmisten ihmisoikeuksien toteutumisen varmistamisesta, johon Suomi on YK:n vammaisten ihmisoikeussopimuksessa sitoutunut (Artiklat 21 ja 30).

Kuuloliiton tarkempia kommentteja asetuksen muistiosta:

Ylen valmiudet suoratekstittää ovat parantuneet

Muistiossa todetaan, että ”puheentunnistusteknologia ei tällä hetkellä ole vielä niin kehittyntä, että tekstitys voitaisiin toteuttaa riittävän laadukkaasti ilman ihmistyövoiman käyttöä. Suorien lähetysten tekstitysvelvoitteen nousu 100 %:iin aiheuttaisi Yleisradio Oy:lle merkittäviä lisäkustannuksia ja henkilöstön uudelleen järjestelyjä.”

Viime aikoina suorien lähetysten tekstityksen merkitys on korostunut korona-viruksen aiheuttaman poikkeustilan ja yhteiskunnallisten kaikkia kansalaisia, myös kuulovammaisia, koskettavien muutosten ja ohjeiden takia. Yle ilmoitti maaliskuussa lisäävänsä suoratekstitysten määrää ja on muun muassa lähettänyt eduskunnan kyselytunnit suoratekstityksellä. Kuuloliitto näkee tämän erittäin myönteisenä kehityksenä ja on pistänyt merkille sen, että Yle on aktiivisesti lisännyt suoratekstityksen osuutta päivittäin poikkeusoloissa.

Kuuloliitto näkee siis merkkejä siitä, että Ylellä on valmiuksia suoratekstittää ohjelmia. Kuuloliitto arvioi, että painopiste tekstityksen tuottamisessa on ollut tekstittäjillä, eikä puheentunnistusteknologialla. Tulevaisuudessa valmiudet suoratekstitykseen tulevat entisestään lisääntymään. Tämä on syytä ottaa huomioon syksyllä 2020, kun määritellään suoratekstityksen tavoitteiden asetteluja.

Kuuloliitto kiinnittää huomion siihen, että tällä hetkellä suoratekstittettäviä kotimaisia tv-ohjelmia on mahdollista seurata vain perinteisen tv-lähetysten kautta. Tilauspalveluohjelman alustalta voi seurata myös tv-kanavia (simulcast – tekniikka). Tekstitettäviä sisältöjä voi seurata muun muassa YLE Arenassa, mutta vain silloin kun kyseessä on vieraskielinen ohjelma. Kuuloliitto esittää, että suorien

kotimaisten tekstitettyjen lähetysten seuraaminen tilauspalveluohjelman alustalta (vrt. YLE Areena) tulee olla mahdollista tulevaisuudessa ja tämä otetaan syksyllä 2020 arvioinnissa mukaan.

Vammaisten oikeudet turvattava poikkeustilanteissa

Kuuloliitto muistuttaa Yle-laissa määritellyistä Ylen julkisen palvelun tehtävistä. Yksi niistä on muun muassa varautuminen televisio- ja radiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa. Ylen julkisen palvelun tehtävät tulee täytettyä, kun se tekstittää suorana merkittävät poikkeustilanteeseen liittyvät tiedotustilaisuudet ja erikoislähetykset. Maailmalla tämän tyyppinen varautuminen on jo arkipäivää. Muun muassa Iso-Britanniassa BBC:llä tekstittäjät ovat varautuneet päivystämään vuorokauden jokaisena tuntina, koska uutisten ja ajankohtaisten ohjelmien luonteeseen kuuluvat myös yllättävät yhteiskunnalliset käännteet ja niistä tiedottaminen.

Saavutettavuuden merkitys on viime kuukausien aikana lisääntynyt. Poikkeusviestinnässä korostuu entisestään se, miten monikanavaisesti turvataan viestin välittäminen. On tärkeää, että myös kuulovammaiset saavat ajantasaista tietoa poikkeustilanteen yksityiskohtien kehittymisestä. Näin varmistetaan myös se, että hekin pystyvät toimimaan viranomaisten ohjeiden mukaisesti.

Korona-epidemia on aiheuttanut myös merkittäviä taloudellisia haasteita. Kuuloliitto korostaa tässä kohdassa sitä, että Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten ihmisoikeussopimuksen (CRPD) ja se velvoittaa Suomea myös poikkeusoloissa. Sopimuksen artikla 21 ja artikla 30 korostavat vammaisten oikeutta saavutettavaan viestintään ja oikeutta seurata televisio-ohjelmia saavutettavassa muodossa. Vaikka epidemia toisi taloudellisia haasteita, tulee Suomen varmistaa kuulovammaisten oikeuksien toteutuminen sopimuksen artiklojen mukaisesti.

Alue-uutisten suorien lähetysten tekstittämisen kehittäminen

Muistiossa todetaan, että alueuutisten suoratekstitys on haaste ja ettei tekstityksen toteutuminen kokonaisuudessa 100 %:n peittona ole mahdollinen. Kuuloliitto saa kuulovammaisilta säännöllisesti toiveita, että myös alueuutiset olisivat tekstitettyjä. Kuuloliitto ehdottaa, että alueuutisten tekstitettyjen suorien lähetysten ensilähetys arvioidaan syksyllä 2020 ja tutkitaan mitä erilaisia vaihtoehtoja alueuutisten tekstittämiseen on hyödynnettävissä. Tämäkin asia on tiedonsaannin yhdenvertaisuuskysymys. Kuulovammaisista suuri osa ikäihmisiä, jotka puolestaan ovat television suurimpia katsojaryhmiä. Ikäihmiset hankkivat suuren osan ajankohtaisesta tiedosta television välityksellä.

Suorien kotimaisten lähetysten tekstitys on toteuduttava

Kuuloliitto muistuttaa samalla sähköisen viestinnän palvelulain yhteydessä esiin nousseita kehittämistarpeita syksyllä 2020 tehtävään arviointiin. Suurimpia haasteita tv-yhtiöille tällä hetkellä on suorien tv-lähetysten tekstittäminen. Televisiotoimialan tulee kehittää puheentunnistustekniikoita, jotka mahdollistavat kotimaisten tv-ohjelmien tekstityksen tuottamisen joko suorana tai etukäteen editoituna ennen lähetystä. Kuuloliitto näkee, että puheentunnistustekniikan kehittyminen ja kehittäminen on myös kaupallisten mediayhtiöiden etu, yhteistyössä Yleisradion kanssa.

Kuuloliitto näkee suorien lähetysten tekstittämisessä kehitettävää, mutta on huomannut sen positiivisen kehityksen, jonka poikkeusolot ovat suorien lähetysten tekstittämiseen tuoneet. Kuuloliitto ehdottaa, että suorien lähetysten tekstityksille säädetään omat porrastetusti nousevat tavoiteprosentit ja asiaa käsitellään syksyn 2020 tilanteen arvioinnin yhteydessä. Kuuloliitto näkee, että kotimaisten suorien lähetysten tekstittämisen tulee koskea Ylen lisäksi myös merkittäviä kaupallisia mediayhtiöitä.

Suorien lähetysten tekstittäminen on merkittävä ihmisoikeuskysymys. Ylen tulee täyttää julkisen palvelun velvoitteen ja tekstittää suorat kotimaiset lähetykset varmistaakseen viestinnän saavutettavuuden ja kuulovammaisten mahdollisuuden seurata suoraa televisiolähetystä.

Kuuloliitto ry

Sanna Kaijanen

Toiminnanjohtaja

Lisätietoja: Erityisasiantuntija Sami Virtanen, sami.virtanen@kuuloliitto.fi

Virtanen Sami
Kuuloliitto ry